



Zorbalı a U rayan Ergenlerin Yardım Alma Davranı ı ve Yardım Kaynakları¹

Çi dem TOPÇU²

Özgür ERDUR BAKER³

Geli Tarihi: 20.11.2015

Kabul Tarihi: 28.03.2016

Öz

Bu çalı manın amacı siber alanda ya da fiziksel ortamda zorbalı a maruz kalan ergenlerin yardım alma davranı larını incelemektir. Ara tırmaya ya ları 14 ve 18 arasında de i en ($\bar{X}_{ya} = 16.17$; $SS = 1.04$) 703 (%51.4) kız ve 666 (%48.6) erkek lise ö rencisi katılmı tır. Katılımcılara ilk olarak zorbalık tanımı yapılmı , ardından kendilerinden siber alanda ya da fiziksel ortamda zorbalı a u rayıp u ramadıklarını, u radılarsa yardım alıp almadıklarını ve yardım aldılarsa yardım kaynaklarını belirtmeleri istenmi tir. Bulgulara göre katılımcıların %24.5'inin siber, %23.4'ünün ise geleneksel zorbalık ma duru oldu u, siber zorbalık ma duru olanların %45.1'inin, geleneksel zorbalık ma durlarının ise %59.1'inin zorbalık olayı sonrasında yardım aldı ı ve her iki grubun da yardım aldı ı ilk kayna ın ebeveynleri oldu u görülmü tür. Yardım alıp almamakla ilgili de i kenleri belirleyebilmek için yapılan lojistik regresyon analizlerine göre ise cinsiyet sadece siber zorbalık ma duriyeti sonrası yardım alma davranı ıyla ili kili bulunmu ve kızların erkeklere göre yardım alma oranlarının daha yüksek oldu u görülmü tür. Ayrıca hem siber hem de geleneksel zorbalık ma duriyeti sonrasında ergenlerin ya ları büyüdükçe yardım alma oranlarının arttı ı bulunmu tur.

Anahtar Kelimeler: Siber zorbalık ma duriyeti, geleneksel zorbalık ma duriyeti, yardım alma, ergenler, lojistik regresyon.

¹ Bu ara tırmanın bir bölümü 13. Ulusal Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunulmu tur.

² Yrd. Doç, Dr., Sinop Üniversitesi E itim Fakültesi, E itim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danı manlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, ctopcu@sinop.edu.tr

³ Prof. Dr., Orta Do u Teknik Üniversitesi, E itim Fakültesi, E itim Bilimleri Bölümü, erdur@metu.edu.tr



Help Seeking Behaviors of Bullying Victims and Resources for Help

Submitted by 20.11.2015

Accepted by 28.03.2016

Abstract

The aim of the present study is to examine help seeking behaviors of adolescents who experienced traditional or cyber victimization. A total of 1369 (703 females and 666 males) high school students whose ages ranged between 14 and 18 ($M = 16.17$; $SD = 1.04$) participated in the study. The participants were given definitions of traditional and cyber bullying and asked to report whether they had a victimization experience, whether they sought for help after being victimized, and whom they asked for help. Results show that the rate of cyber victimization is 24.5 % and the rate of traditional victimization is 23.4 % among participants. Of the cyber victims 45.1 % and of the traditional victims 59.1 % reported that they received help after being victimized. For both groups parents emerged as the first source of help. Findings of the logistic regression analyses that was conducted to determine the factors related to receiving help indicate that gender significantly predicted help seeking only after cyber victimization and females were more likely to ask for help than males. For both cyber and traditional victims, as the age of the adolescents' increased, their likelihood of receiving help increased.

Keywords: Cyber bullying victimization, traditional bullying victimization, help seeking, adolescents, logistic regression.

Giri

Bilgisayar, akıllı telefon ve ıternet kullanımının hızla artmasıyla yeni bir zorbalık türü olarak gündeme gelen siber zorbalık, “bir ki i ya da grup tarafından elektronik temelli ileti im araçlarının kendini savunamayan bir kurbanı kar ı saldırgan, kasıtlı ve tekrarlı bir biçimde kullanılması” olarak tanımlanmıştır (Smith, Mandavi, Carvalho, Fisher, Russel ve Tippett, 2008, s. 376). Özellikle okul ça ı çocukları arasında oldukça yaygın ya anan siber zorbalık görölme sıklıklarının %4 ile %56 arasında, siber ma duriyet ya anma oranlarının ise %6 ile %72 arasında de i ti i görölmektedir (Veenstra, 2009). Benzer biçimde, Türkiye’de yapılan ara tırmaların sonuçlarına göre siber zorbalık görölme sıklıklarının %6.4 ve %47.6 arasında (Topcu, 2008; Yılmaz, 2011), siber ma duriyet ya ama sıklıklarının ise %5.1 ve %56 arasında oldu u dikkat çekmektedir (Akbulut, ahin ve Eri ti, 2010; , Erdur-Baker ve Çapa-Aydın, 2008).

Yaygın görölen bir sorun haline gelen siber zorbalık, fiziksel ortamda yapılan zorbalıkla birçok açıdan benzer özelliklere sahiptir (Dehue, Bolman ve Völlink, 2008). Siber zorbalık ma durlarının da tıpkı fiziksel ortamda zorbalı a maruz kalan çocuklar gibi korku (Beran ve Li, 2005), depresyon (Erdur-Baker, 2010), kaygı (ahin, Aydın ve Sarı, 2012), stres, dü ük özgüven (Patchin ve Hinduja, 2010) gibi olumsuz sonuçlar ya adıkları görölmektedir. Çocuk ve gençlerin ya adıkları siber zorbalık olayı sonrasında ne yaptıklarını ve ya adıkları bu olumsuzluklarla nasıl ba ettiklerini inceleyen Li (2010), siber zorbalık ma duru olan ki ilerin %26.8’ine göre bu durumun çok da önemli olmadığını ve %42.5’inin zorbalık olayı sonrasında hiçbir ey yapmadı ını söyledi ini rapor etmiştir. Li’nin (2010) çalı masında oldu u gibi bazı siber zorbalık ma durlarının, zorbalık olayını önemli görmeyip tepkisiz kaldı ı, bazı ma durların ise bu olumsuz durumla ba a çıkabilmek için belirli stratejilerinin oldu u görölmektedir. Bunlar; zorbaya siber ortamda veya fiziksel alanda zorbalık yapmak ve intikam almak, olayı görmezden geliyor gibi yapmak ya da gerçekten görmezden gelmek (Dehue ve di ., 2008), zorbanın bunu neden yaptı ını anlamaya çalı ıp durumu rasyonelize etmeye çalı mak, teknik ba etme yöntemleri kullanmak ya da bir yeti kin veya akrandan yardım istemek (Riebel, Jager ve Fischer, 2009) olarak sıralanabilir.

Siber zorbalık olayını bir yeti kine bildirmek ve yeti kinin yardımını istemek siber zorbalık ma durlarına sıklıkla önerilir (Sleglova ve Cerna, 2011) ve siber zorbalık ma durları tarafından zorbalık olayıyla ba etmede faydalı bir teknik olarak de erlendirilmektedir (Machackova, Cerna, Sevcikova, Dedkova ve Daneback, 2013). Geleneksel zorbalık ma durlarıyla yapılan ara tırma sonuçlarında da yardım istemek zorbalık ma durları tarafından tercih edilen ve i e yarar bir yöntem olarak de erlendirilmiştir (Craig, Pepler ve Blais, 2007).

Dowling ve Carey'e (2013) göre geleneksel zorbalık ma durlarının ilk yardım istedikleri kayna ın ebeveynleri (%77.8) oldu u, daha sonra yardım için bir arkada larına (%72) gittikleri görülmü tür. Paralel olarak, siber zorbalık ma durlarının da yardım aldıkları ilk kayna ın ebeveynleri oldu u görülmü tür (Dooley, Gradinger, Strohmeier, Cross, ve Spiel, 2010; Price ve Dalgleish, 2010). Ancak, Dooley ve di erleri (2010) tarafından yapılan çalı mada iki farklı çalı ma grubu yer almı ve Avustralyalı katılımcılar, Avusturyalıların aksine en çok arkada larından yardım aldıklarını söylemi lerdir. Bu bulgulara ra men, bazı durumlarda ma durun siber zorbalık olayını bir yeti kine anlatmaktan kaçındı ı da dikkat çekmektedir. Bunun nedenlerinden biri siber ortam konusunda daha az bilgili olan ebeveynlerin çocuklarını korumak adına onların teknoloji kullanımlarını yasaklayabilmesi, çocukların ise bu olanakları kaybetmemek için yeti kinlere zorbalı a u radıklarını söylememesidir (Li, 2010). Bir ba ka neden ise siber zorbalık ma duru olan ki inin siber zorbasının daha öncesinde fiziksel alanda zorbalık yaptı ı ki i olmasıdır (Ojanen, 2012). Buna göre, siber ma dur olan ki i ma duriyetinden bir yeti kine bahsederse kendisinin daha önce yaptı ı fiziksel zorbalı ın aç ı çıkma ihtimali nedeniyle ya adı ı bu durumu bir yeti kine bildirmek yerine saklı tutmayı tercih edebilir ve yardım istemez. Benzer biçimde, bir faydası olmayaca ını dü ünme, i leri daha da kötü hale getirece inden korkmak, kendi ba ına çözmek istemek, utanmak ise geleneksel zorbalık ma durlarının bir yeti kinden yardım istemekten kaçınma nedenleri olarak sıralanmı tır (Delara, 2012; Newman ve Murray, 2005).

Cinsiyet ve Ya a göre Zorbalık Ma duriyeti Sonrası Yardım Alma Davranı ı

Yapılan çalı malar, bir yeti kinden yardım almanın hem siber (Dooley ve di ., 2010) hem de geleneksel (Craig ve di ., 2007) zorbalık olaylarını önlemek ve bu olaylar gerçekleşti inde müdahale etmek için önemli oldu unu göstermektedir. Buna ek olarak, önemli bir ba etme yöntemi olan yardım alma davranı ını kız ve erkek zorbalık ma durlarının aynı ekilde sergilemedikleri belirlenmi tir. Hem siber zorbalık ma duru kızların (Spears, Taddeo, Daly, Stretton ve Karklins, 2015) hem de geleneksel zorbalık ma duru kızların (Eliot, Cornell, Gregory ve Fan, 2010) erkeklere göre daha sık yardım istedikleri ortaya çıkmı tır. Spears ve di erleri (2015) tarafından yapılan ara tırmanın sonuçlarına göre ya la birlikte siber zorbalık sonrası ma durun yardım isteme davranı ının azaldı ı ve cinsiyet farkının ise sadece ebeveynlerden ve arkada tan yardım isterken ortaya çıktı ı dikkati çekmektedir. Bu bulguyla benzer olarak, geleneksel zorbalık ma duriyeti için yardım arama davranı ındaki cinsiyet farkının ya la birlikte de i ti i de dikkati çekmektedir. Buna göre, kızlarda ma duriyet sonrası yardım isteme davranı ı ya la birlikte artarken ma dur erkek ö rencilerde ya la birlikte yardım isteme davranı ının azaldı ı görülmektedir (Newman, Murray ve Lussier, 2001). Williams ve

Cornell (2006) erkek geleneksel zorbalık ma durlarının zorbalık olayı sonrası kızlara göre daha az yardım istedikleri bulgusunu destekleyici sonuçlar bildirirken, Newman ve di erleri (2001) aksine hem kızlarda hem de erkeklerde ya arttıkça geleneksel zorbalık ma duriyeti sonrası yardım isteme davranı mın azaldı nı göstermi lerdir.

Türkiye’de Siber Zorbalık Ma duriyeti ve Yardım Alma Davranı ı

Türkiye’de siber zorbalık üzerine yapılan çalı malar incelendi inde siber zorbalık ve ma duriyetinin ya , cinsiyet ve okul türü gibi demografik de i kenlerle ili kisinin (Burnukara, 2009; Erdur-Baker ve Kav ut, 2007; Horzum ve Ayas, 2010), nedenlerinin (Peker, 2015; Topcu, Yıldırım ve Erdur-Baker, 2013) ve sonuçlarının (Çetin, Peker, Ero lu ve Çitemel, 2011; Erdur-Baker ve Tanrıku lu, 2010; Topcu ve di ., 2008) ara tırıldı ı görülmektedir. Özellikle siber zorbalıkla ilgili sonuçların incelendi i çalı malarda ma durların zorbalık olayı sonrasında yardım aldıkları kaynaklar da incelenmi tir. Buna göre, siber zorbalık ma duru olan ergenlerin siber zorbalık olayını ailelerinden çok bir arkada larıyla payla tıkları görülmektedir (Arıcak, Siyahhan, Uzunhasano lu, Sarıbeyo lu, Çıplak ve Memmedov, 2008; Ayas ve Horzum, 2012; Topcu ve di ., 2008). Yapılan ara tırmalarda ma durların yardım kaynakları incelenmi olmasına ra men, yardım alan ve almayan ma durların özelliklerinin incelenmedi i dikkat çekmektedir. Yardım alan ve almayan çocukların nasıl özelliklere sahip olduklarını belirlemenin yardım almayı tercih etmeyen çocuklara ula mak konusunda uygulayıcılara yol gösterece i öngörülebilir.

Çalı manın Amacı

Bu çalı manın amacı siber ortamda ve fiziksel ortamda zorbalık ma duru ergenlerin ya adıkları zorbalık olayı sonrasındaki yardım alma davranı larını incelemektir. Çalı ma kapsamında siber zorbalık ve geleneksel zorbalık ma durlarının yardım arama sıklıkları ve hangi kaynaklardan yardım aldıkları incelenmi tir. Son olarak, ma durun ya ının ve cinsiyetinin yardım alma davranı ıyla ili kisi olup olmadığı ara tırılmı tir. Geleneksel zorbalı n aksine siber zorbalık olayında zorbanın kimli inin zaman zaman saklı kalabildi i dü ünüldü ünde, siber zorbanın kim oldu unun açıkça bilinip bilinmemesinin de yardım alma davranı ıyla ili kisi olabilece i için, siber zorbalık modelinde siber zorbayı tanıyıp tanımamak bir de i ken olarak cinsiyet ve ya a ek olarak analize dahil edilmi tir.

Yöntem

Çalı ma Grubu ve Veri Toplama Süreci

Ara tırma için ODTÜ nsan Ara tırmaları Etik Kurulundan ve veri toplamak için Ankara 1 Milli E itim Müdürlü ü’nden gerekli onay ve izinler alındıktan sonra Ankara’nın yedi merkez ilçesinden küme seçkisiz örnekleme yöntemiyle (cluster random sampling) veri toplanacak

birer devlet lisesi seçilmiştir. İlk yazar tarafından okul müdürleri ziyaret edilmiş, araştırma amacı ve prosedürü açıklanarak işbirlikleri istenmiştir. Okul müdürlerinin ve okullarda görev yapan okul psikolojik danışmanlarının yardımı ile veri toplamak üzere her okulda bütün sınıf düzeylerinden (9, 10, 11 ve 12) iki her sınıf belirlenmiştir. Verilerin toplanması ilk yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yaşları 14 ve 18 arasında değişen ($\bar{X}_{ya} = 16.17; SS = 1.04$) 703 (% 51.4) kız ve 666 (% 48.6) erkek lise öğrencisinden veri toplanmıştır. Bu araştırmanın verileri siber zorbalık mağdurlarının çok boyutlu bir şekilde incelendiği geniş kapsamlı bir bağımsız çalışma kapsamında toplanmıştır. Bu nedenle gönüllü öğrencilerin ölçükleri doldurma işlemi yaklaşık 40 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Aracı

Katılımcılara yaşlarını ve cinsiyetlerini belirtmelerini isteyen bir demografik bilgi formu verilmiştir. Bu formun devamında ilk olarak siber zorbalık tanımı yapılarak, örnek siber zorbalık davranışları verilerek katılımcılara “Size hiç siber zorbalık yapıldı mı?” ($I = Evet; 0 = Hayır$), “Size siber zorbalık yapan kişi iyi tanıyor muydunuz?” ($I = Evet; 0 = Hayır$), “Siber zorbalık olayı sonrasında yardım aldınız mı?” ($I = Evet; 0 = Hayır$), “Kimden yardım aldınız? ($I = Ebeveyn, 2 = Arkadaş, 3 = Kardeşi/Abeyi/Abla, 4 = Okul psikolojik danışmanı, 5 = Öğretmen, 6 = Akaraba, 7 = Diğer$) soruları sorulmuştur. İkinci olarak, geleneksel zorbalık tanımı yapılarak ve “Size hiç internet ortamında zorbalık yapıldı mı?” ($I = Evet; 0 = Hayır$), “Bu zorbalık olayı sonrasında yardım aldınız mı?” ($I = Evet; 0 = Hayır$), “Kimden yardım aldınız? ($I = Ebeveyn, 2 = Arkadaş, 3 = Kardeşi/Abeyi/Abla, 4 = Okul psikolojik danışmanı, 5 = Öğretmen, 6 = Akaraba, 7 = Diğer$) soruları sorulmuştur. Geleneksel zorbalık olaylarında zorbalık yapan kişinin kimliği çoğunlukla açık olduğu için “Size zorbalık yapan kişi iyi tanıyor muydunuz?” sorusu geleneksel zorbalık mağduriyeti için sorulmamıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesi için ilk olarak, betimsel analizler yapılarak çalışmada grubundaki zorbalık mağdurları ve bu öğrencilerin zorbalık sonrası yardım kaynakları belirlenmiştir. Daha sonra yapılan hiyerarşik lojistik regresyon analizleri ile hem siber hem de geleneksel akran zorbalık mağduru olan katılımcıların yardım alma davranışını yönlendiren değişkenler incelenmiştir. Son olarak, Ki-Kare analizleri ile siber alanda ve fiziksel alanda zorbalık mağduru olan katılımcıların cinsiyetleri ile tercih ettikleri yardım kaynağı arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Bulgular

Betimsel Analizler

Ara tırmanın amacı do rultusunda zorbalık ma duru olan katılımcıların yardım alma davranı larını inceleyebilmek için öncelikle zorbalık ma duru olan ki iler belirlenmi tir. Buna göre çalı ma grubunun % 24.5'i (335) siber zorbalık ma duru % 23.4'ü (321) ise geleneksel zorbalık ma duru oldu u bulunmu tur. Çalı ma grubunun % 10.1'inin ise hem siber hem de geleneksel zorbalık ma duru oldu u görölmektedir. Siber zorbalık ma duru olanların % 42.6'sı (143) kendisine siber zorbalık yapan ki iyi tanıdı mı belirtmi tir. Ayrıca, siber zorbalık ma durlarının sadece % 45.1'i (151) siber zorbalık olayı sonrasında yardım aldı ı görölmektedir. Geleneksel zorbalık ma durlarının ise % 59.1'i (190) zorbalık olayı sonrasında yardım aldıklarını dile getirmi lerdir. Siber zorbalık ma durlarının % 25.8'inin, geleneksel zorbalık ma durlarının ise % 33.1'inin birden fazla kaynaktan yardım aldı ı ortaya çıkmı tır. Tablo 1'de hem siber hem de geleneksel zorbalık ma durlarının yardım aldıkları kaynaklar görölebilir.

Tablo 1. *Siber ve Geleneksel Zorbalık Ma durlarının Yardım Kaynakları*

Siber zorbalık		Yardım kayna ı	Geleneksel zorbalık	
<i>n</i>	%		<i>n</i>	%
80	52.9	Arkada	122	64.2
61	40.3	Ebeveyn	64	33.6
24	15.8	Karde /Abla/A abey	41	21.5
13	8.6	Di er akrabalar	16	8.4
10	6.6	Okul psikolojik danı manı	18	9.4
8	5.2	Ö retmen	18	9.4

Not. Katılımcılar birden fazla yardım kayna ı belirtebilece i için yüzdeler toplamı 100'den fazla olabilir.

Yardım kaynakları incelendi inde her iki tür zorbalık için de ma durların yardım aldı ı ilk üç kayna ın aynı oldu u fakat yardım kaynakları sıralamasının iki grup için tamamen aynı olmadı ı görölmektedir. Siber zorbalık ma durlarının aksine geleneksel zorbalık ma durlarının okul psikolojik danı manlarından ve ö retmenlerden daha öncelikli olarak yardım aldıkları dikkat çekmektedir. Küçük gruplar da olsa siber zorbalık ma durlarının polis ya da adliyeden (% 3.3), teknik bir ki iden ya da nternet sayfasından (% 2.6) veya okul idaresinden (% 0.6) yardım aldı ı, geleneksel zorbalık ma durlarının ise Tablo 1'de sunulan kaynaklara ek olarak polis (% 2.1), okul idaresi (% 1.05) ya da bir tanıdıktan (% 1.05) yardım aldı ı görölmektedir.

Hiyerar ik Lojistik Regresyon Analizleri

Yardım alma davranı ıyla ili kisi olabilecek de i kenleri belirlemek için iki hiyerar ik lojistik regresyon analizi yapılmı tır. Birinci analizde siber zorbalık ma durlarının yardım alıp almamasının ma durun cinsiyetiyle, ya ıyla ve siber zorbanın kim oldu unu bilip bilmemesiyle ili kisi incelenmi tir. Hiyerar ik lojistik regresyon modeline ilk basamakta cinsiyet ve ya , ikinci basamakta ma durun siber zorbanın kim oldu unu bilip bilmemesi ve üçüncü basamakta de i kenlerin birbirleriyle ikili ve üçlü etkile imleri dahil edilmi tir. Aynı model geleneksel zorbalık sonrası yardım alma davranı ı için de test edilmi tir. ki model arasındaki tek fark, geleneksel zorbalık ma duriyeti için zorbanın kim oldu unu bilip bilmeme de i keninin bulunmamasıdır. Siber zorbalık modelinde yer alan bu de i ken geleneksel zorbalık modeline eklenmemi tir.

İlk lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre siber zorbalık ma duru kızların erkeklere göre yardım alma olasılı ının 2.89 kat daha yüksek oldu u bulunmu tur. Ayrıca, ya da de i keni bir birim arttıkça yardım alma olasılı ının 1.28 kat arttı ı bulunmu tur. Siber zorbayı tanıyıp tanımamak ya da de i kenlerin ikili ve üçlü etkile imlerinin yardım alma davranı ıyla bir ili kisinin olmadı ı görülmektedir (Tablo 2).

Geleneksel zorbalık ma durları ile yapılan hiyerar ik lojistik analizi sonuçlarına göre ise sadece ya ın zorbalık olayı sonrası yardım alıp almamakla istatistiksel olarak anlamlı bir ili kisi oldu u bulunmu , cinsiyetin ya da ya ve cinsiyet etkile iminin yardım alma davranı ıyla bir ili kisi olmadı ı bulunmu tur (Tablo 3).

Tablo 2. Siber Zorbalık Ma duriyeti için Hiyerar ik Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

Model 1	B	SE B	eB	%95 Güven aralı ı	
				Alt	Üst
Cinsiyet(1)	1.06	.23	2.89***	1.84	4.53
Ya	.25	.11	1.28*	1.03	1.60
Sabit	-4.44				
²	13.09*				
df	6				
Nagelkerke	.11				
Do ru sınıflandırılan toplam %	67.5				
Model 2					
Cinsiyet(1)	1.05	.23	2.88***	1.83	4.52
Ya	.25	.11	1.28*	1.03	1.60
Siber zorbayı tanımak(1)	-.07	.23	.92	.58	1.46
Sabit	-4.39				
²	13.61				
df	8				
Nagelkerke	.11				
Do ru sınıflandırılan toplam %	67.5				
Model 3					
Cinsiyet(1)	1.26	.31	3.52***	1.90	6.53
Ya	.25	.23	1.29	.81	2.05
Siber zorbayı tanımak(1)	.20	.33	1.22	.64	2.34
Cinsiyet*Ya	.21	.30	1.24	.68	2.26
Cinsiyet* Siber zorbayı tanımak	.52	.46	1.68	.67	4.19
Ya * Siber zorbayı tanımak	-.29	.34	.74	.37	1.46
Cinsiyet*Ya * Siber zorbayı tanımak	-.10	.46	.90	.36	2.23
Sabit	-4.89				
²	7.44				
df	8				
Nagelkerke	.12				
Do ru sınıflandırılan toplam %	65.4				

Not. Cinsiyet (1=Kız, 0=Erkek), Siber zorbayı tanımak (1=Tanıyor, 0=Tanımıyor).

* $p < .05$, *** $p < .001$.

Tablo 3, Geleneksel Zorbalık Ma duriyeti için Hiyerar ik Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

Model 1	B	SE B	eB	%95 Güven aralı ı	
				Alt	Üst
Cinsiyet(1)	.12	.23	1.13	.71	1.80
Ya	.23	.11	1.26*	1.01	1.59
Sabit	-4.36				
²	2.44				
df	6				
Nagelkerke	.02				
Do ru sınıflandırılan toplam %	60.8				
Model 2					
Cinsiyet(1)	.13	.23	1.14	.72	1.82
Ya	.10	.16	1.10	.80	1.52
Cinsiyet*Ya	.26	.23	1.30	.82	2.06
Sabit	-2.16				
²	1.20				
df	5				
Nagelkerke	.02				
Do ru sınıflandırılan toplam %	62.4				

Not. Cinsiyet (1=Kız, 0=Erkek), * $p < .05$.

Cinsiyet ve Zorbalık Ma duriyeti Sonrası Yardım Alma

Son olarak, yardım alınan kayna ın cinsiyetle bir ili kisi olup olmadı ı yapılan Ki-Kare analizleriyle incelenmi tir. Buna göre, hem siber ($\chi^2(1) = 8.02, p < .01, \phi = .23$) hem de geleneksel ($\chi^2(1) = 14.71, p < .001, \phi = .21$) zorbalık ma duriyeti sonrası sadece ebeveynden alınan yardım için anlamlı cinsiyet farkı bulunmu tur. Siber zorbalık ma duru kızların (% 28.7) siber zorbalık ma duru erkeklere (% 8.2) göre ve geleneksel zorbalık ma duru kızların (% 29.3) geleneksel zorbalık ma duru erkeklere (% 11.7) göre daha büyük bölümünün ebeveynlerinden yardım aldı ı görülmü tür. Di er yardım kaynakları (karde /abla/a abey, arkada , di er akrabalar, okul psikolojik danı manı, ö retmen) için cinsiyet farkı bulunmamı tur.

Tartı ma

Bu ara tırma sonuçlarına göre çalı ma grubunun dörtte birine yakınının siber ve geleneksel zorbalık ma duru oldu unu belirtti i görülmü tür. Bu çalı mada elde edilen siber ma duriyet oranı hem ulusal hem de uluslararası alanyazında verilen siber ma duriyet ya anma sıklıkları ile tutarlı olarak bulunmu tur (Akbulut ve di ., 2010; Topcu ve di ., 2008; Veenstra, 2009).

Iğınç olan bir bulgu ise siber alanın anonim bir ortam olması ve bazı zorbaların kimli ini gizli tutmak amacıyla siber zorbalık yapmayı tercih etti i bilinmesine ra men (Vandebosch ve Cleemput, 2008), bu ara tırmadaki siber zorbalık ma durlarının neredeyse yarıya yakınının

kendisine kimin zorbalık yaptı ını bildi ini söylemesidir. Bu bulgunun ardından siber zorbalık yapma nedenleri ara tırılırken anonim kalma iste i daha derinlemesine ve dikkatli bir biçimde incelenmelidir.

Geleneksel zorbalık ma duru olan katılımcıların yardım alma oranının siber zorbalık ma duru olanlardan biraz daha fazla olması dikkat çekicidir. Zorbalık olayıyla ya da sonrasında görülen olumsuz etkilerle ba edemeyen ki ilerin yardım aldı ı dü ünülürse (Craig ve di ., 2007), siber zorbalı a göre geleneksel zorbalık ma durlarının zorbalık olayıyla tek ba larına ba etmeye çalı malarının daha zor oldu u söylenebilir. Siber alanda ma duru olan katılımcıların yarıya yakınının zorbalık olayı sonrasında yardım aldı ını, geri kalanların ise kimseden yardım istemedi ini söyledi i görülmü tür. Ergenlerin zorbalık ma duriyeti sonrasında yardım almıyor olma nedenleri göz önünde bulunduruldu unda, siber zorbalık ma duru olan bu ki ilerin fiziksel ortamda yaptıkları zorbalık nedeniyle siber alanda zorbalık ma duru olabilecekleri ve bunun aç ı a çıkmasını istemedikleri için yardım aramadıkları dü ünülebilir (Ojanen, 2012).

Hem siber hem de geleneksel zorbalık ma duriyeti sonrasında yardım alan grubun yardım aldı ı ilk kaynak arkada ları olarak bulunmu tur. Bu bulgu alanyazındaki bazı çalı malara benzerlik gösterirken (Dooley ve di ., 2007) bazılarıyla çeli mektedir (Price ve Dalgleish, 2010). Li (2010) ve Ojanen'nin (2012) de söyledi i gibi ma duriyeti bir yeti kine veya ebeveyne bildirmenin olası olumsuz sonuçlarını dü ünen ma durlar yardım almak için ilk olarak bir yeti kine ve ebeveynlerine gitmiyor olabilirler. Yeti kinlerin bilgisayar, cep telefonu ve nternet teknolojilerini kullanmakta zorlanması ve bu teknolojilerin geli imini takipte geride kalması özellikle siber zorbalık ma durlarının yardım için öncelikle arkada larına gitmesine neden oluyor olabilir. Aynı ya grubundaki bireylerin genellikle benzer zihinsel süreçlere ve becerilere sahip oldu u göz önünde bulundurulursa, çocuk ve gençlerin yardım almak için yeti kinlere yönelmesi daha do ru olacaktır. Yeti kinlerden etkili bir yardım alabilmeleri için ise ebeveyn veya ö retmen gibi yeti kinlerin teknolojik geli meleri takip ediyor olması ve çocuk ve gençlerin siber alanda ne yapıyor olduklarını gözlemlemesi gerekmektedir. Yardım kaynakları ile ilgili dikkat edilmesi gereken son nokta ise geleneksel zorbalık ve siber zorbalık için yardım kaynaklarının farklı ekilde sıralanmı olmasıdır. İlk üç yardım kayna ı (arkada , ebeveyn ve karde) her iki tür zorbalık ma durları için aynı sıradadır fakat di er akrabalar seçene i siber zorbalık ma durları tarafından daha sık tekrarlanmı ve okul psikolojik danı manı ile ö retmenlerin önüne geçmi tir. Bunun nedeni siber zorbalık sonrasında di er akrabalardan teknik destek alınmı olması olasıdır. Ayrıca, geleneksel zorbalı ın genellikle okullarda ya anıyor olması ö retmen ve okul psikolojik danı manının olaya müdahalede rolünü arttırmaktadır.

Yardım alma davranı ında cinsiyet sadece siber zorbalık ma duriyeti sonrası yardım almakla ili kili bulunmu ve Eliot, Cornell, Gregory ve Fan (2010) de bildirdi i gibi kızların erkeklere göre yardım alma oranının daha fazla oldu u görülmü tür. Zorbalık olayından ba ımsız olarak yardım arama davranı ının cinsiyetle ili kisini inceleyen ara tırmalara göre de kızlar ço unlukla erkeklere göre daha fazla yardım istemektedirler (Raviv, Sills, Raviv ve Wilansky, 2000).

Cinsiyetin aksine ya ım hem siber hem de geleneksel zorbalık sonrası yardım alma davranı ı ile ili kili bulunmu tur. Spears ve di erlerinin (2015) bulgusunun aksine ya ım arttıkça yardım alma oranı artmaktadır. Bunun nedeni küçük ya taki çocukların yardım arama becerilerinin henüz geli memi olması olabilir. Zorbalık ma durları nereden ve ne ekilde yardım istemeleri gerekti ini ya ı la birlikte ö reniyor olabilirler. Bir di er neden ise zorbalık ma duriyeti ya ayan çocuk ve ergenlerin olayla öncelikle kendi ba larına ba ı etmeye çalı maları, olumsuz deneyimler sonucu ise dı arıdan yardım almaya karar veriyor olmaları olabilir.

Bu çalı manın sonuçları de erlendirilirken ara tırmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. İlk olarak, veriler basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle elde edilmedi i için bulguların sadece çalı ma grubuna benzer özellikleri olan ki ilere genellenebilece i unutulmamalıdır. Ayrıca, veriler katılımcıların kendileri hakkında bilgi vermesine dayanan bir yöntemle (self-report) elde edildi i için sonuçlar de erlendirilirken sosyal kabul hatası göz önünde bulundurulmalıdır. Ara tırmanın bir ba ka sınırlılı ı ise yardım alma davranı ının sorulu biçimidir. Soru katılımcılara “Bu zorbalık olayı sonrasında yardım aldınız mı?” ekinde sorulmu tur. Yardım almayan ki ilerin yardım istedikten sonra mı yardım alamadıkları yoksa yardım istemeyi hiç mi tercih etmedikleri belirsiz kalmı tır. Gelecekte yapılacak ara tırmalarda öncelikle yardım aramak/istemek davranı ı sorgulanmalı, ardından yardım alma davranı ı incelenmelidir. leride bu konuda ara tırma yapmak isteyen ara tırmacılara bir ba ka öneri ise yardım alma davranı ının etkilili inin zorbalık ma durları tarafından de erlendirilmesidir. Bu sayede yapılan yardımın niteli i açısından daha zengin bilgi elde edilebilir. Son olarak, bu çalı mada yardım alma davranı ıyla ili kili olabilecek de i kenlerden cinsiyet, ya ım ve siber zorbayı tanıyıp tanımamak ele alınmı tır. Gelecekte yapılacak ara tırmalarda, ki ilik özellikleri ve aile, arkada ılı kileri gibi çevresel faktörlerin yardım alma davranı ı üzerindeki rolü de incelenmelidir.

Sonuç olarak, yaygınlı ı hızla artan siber zorbalık olaylarının bilinen olumsuz sonuçlarına kar ı ma durların desteklenmesi ve bu süreçte ya da olay sonrasında ma durlara yardım edilmesi gerekmektedir. Elde edilen bulgulara göre, olumsuz sonuçlarla ili kili oldu u

bilinen zorbalık ma duriyeti sonrası yardım alma oranları daha dü ük olan erkeklerin ve küçük ya taki çocukların ebeveynleri ve ö retmenleri tarafından daha dikkatli izlenmesi ve ihtiyaçları olan yardıma yönlendirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, hem siber hem de geleneksel zorbalık ma durlarının en çok yardım aldıklarını söyledikleri kaynak arkada ları oldu u için, akran grupları okul psikolojik danı manları tarafından akran danı manlı ı programları kapsamında e itilerek zorbalık ma duru olan arkada larına nasıl destek olabilecekleri konusunda donanımlı hale getirilmelilerdir. Aileler ve okul çalı anları (okul psikolojik danı manları ve ö retmenler) çocuk ve ergenlerle daha yakın ve güven temelli ili kiler kurup zorbalık olayının kendileriyle paylaşılmasını te vik etmelilerdir. Ebeveyn ve ö retmenlerin siber zorbalık olaylarını fark edebilmeleri ve ya anan bu olaylara müdahale edebilmeleri için kendilerini hızla geli en teknoloji ve yeni uygulamalar konusunda güncel tutmaları gerekmektedir. Bu sayede çocuk ve ergenlere zorbalık olaylarında etkili bir yardım sa layabilecekleri konusunda güvence vermi olacaktırlar.

Kaynakça

- Akbulut, Y., ahin, Y. L. ve Eri ti, B. (2010). Cyberbullying victimization among Turkish online social utility members. *Educational Technology & Society*, 13(4), 192-201. <http://www.ifets.info/> adresinden elde edildi.
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Sarıbeyoglu, S., ıplak, S., Yılmaz, N. ve Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 11(3), 253-261. doi: 10.1089/cpb.2007.0016
- Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2012). İkö retim ö rencilerinin sanal zorba ve ma dur olma durumu. *Elementary Education Online*, 11(2), 369-380. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000037875/5000036733> adresinden elde edildi.
- Beran, T. ve Li, Q. (2005). Cyber-harrasment: A new method for a behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32(3), 137-153. doi: 10.2190/8YQM-B04H-PG4D-BLLH
- Burnukara, P. (2009). *İk ve orta ergenlikte geleneksel ve sanal ekran zorbalı na ili kin betimsel bir inceleme.* (Yayınlanmamı yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Craig, W., Pepler, D. ve Blais, J. (2007). Responding to bullying. What works? *School Psychology International*, 28(4), 465-477. doi: 10.1177/0143034307084136
- Çetin, B., Peker, A., Ero lu, Y., ve Çitemel, N. (2011). Siber zorbalı ın bir yordayıcısı olarak ili kilerle ilgili bili sel çarpıtmalar. Ergenler için bir ön çalı ma. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1064-1080. http://www.iojes.net/userfiles/article/iojes_464.pdf adresinden elde edildi.
- Dehue, F., Bolman, C. ve Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters' experiences and parental perception. *CyberPsychology & Behavior*, 11(2), 217-223. doi: 10.1089/cpb.2007.0008
- Delara, E. (2012). Why adolescents don't disclose incidents of bullying and harassment. *Journal of School Violence*, 11, 288-305. doi: 10.1080/15388220.2012.705931
- Dooley, J. J., Grading, P., Strohmeier, D., Cross, D. ve Spiel, C. (2010). Cyber-victimisation: The association between help-seeking behaviours and self-reported emotional symptoms in Australia and Austria. *Australian Journal of Guidance and Counseling*, 20, 194-209. doi: 10.1375/ajgc.20.2.194.
- Dowling, M. J. ve Carey, T. A. (2013). Victims of bullying: Whom they seek help from

- and why: An Australian sample. *Psychology in the Schools*, 50(8), 798-809. doi: 10.1002/pits.21709
- Eliot, M., Cornell, D., Gregory, A. ve Fan, X. (2010). Supportive school climate and student willingness to seek help for bullying and threats of violence. *Journal of School Psychology*, 48, 533-553. doi: 10.1016/j.jsp.2010.07.001
- Erdur-Baker, Ö. (2010). Cyberbullying and its correlation to traditional bullying, gender and frequent and risky usage of internet-mediated communication tools. *New Media & Society*, 12(1), 109-125. doi: 10.1177/1461444809341260
- Erdur-Baker, Ö. ve Kav ut, F. (2007). A new face of peer bullying: cyber bullying. *Journal of Euroasian Educational Research*, 27, 31-42. <http://www.ejer.com.tr/0DOWNLOAD/pdfler/tr/714017767.pdf> adresinden elde edildi.
- Erdur- Baker, Ö. ve Tanrıku, . (2010). Psychological consequences of cyber bullying experiences among Turkish secondary school children. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2771–2776. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.03.413
- Horzum, M. B. ve Ayas, T. (2011). Ortaö retim ö rencilerinin sanal zorba ve ma dur olma düzeylerinin okul türü ve cinsiyet açısından incelenmesi. *E itim Bilimleri ve Uygulama*, 10(20), 139-159. http://www.ebuline.com/pdfs/20Sayi/EBU20_2.pdf adresinden elde edildi.
- Li, Q. (2010). Cyberbullying in high schools: A study of students' behaviors and beliefs about this new phenomenon. *Journal of Aggression, Maltreatment, & Trauma*, 19, 372-392. doi: 10.1080/10926771003788979
- Machackova, H., Cerna, A., Sevcikova, A., Dedkova, L. ve Daneback, K. (2013). Effectiveness of coping strategies for victims of cyberbullying. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 7(3), 1-12. doi: 10.5817/CP2013-3-5
- Newman, R. S. ve Murray, B. J. (2005). How students and teachers view the seriousness of peer harassment: When is it appropriate to seek help? *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 347-365. doi: 10.1037/0022-0663.97.3.347
- Newman, R. S., Murray, B. ve Lussier, C. (2001). Confrontation with aggressive peers at school: Students' reluctance to seek help from the teacher. *Journal of Educational Psychology*, 93(2), 398-410. doi: 10.1037//0022-0663.93.2.398
- Ojanen, T. (2012, A ustos). *Cyber bullying: Promoting healthy schools*. Annual Meeting of the Hillsborough Public Schools Current Issues for Student Services adlı toplantıda sunulmu sözel bildiri, Florida, FL, The United States.

- <http://labs.cas.usf.edu/social-development/data/Cyberbullying%20-%20Promoting%20Healthy%20Schools.pdf> adresinden elde edildi.
- Patchin, J. W. ve Hinduja, S. (2010). Cyber bullying and self-esteem. *Journal of School Health*, 80, 614-621. doi: 10.1111/j.1746-1561.2010.00548.x
- Peker, A. (2015). Ergenlerin saldırganlık ve siber zorbalık davranımları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(61), 323-336. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ekev/article/viewFile/5000144081/5000131597> adresinden elde edildi.
- Price, M. ve Dalglish, J. (2010). Cyberbullying experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 29, 51-59. <http://journals.sfu.ca/ysa/index.php/YSA> adresinden elde edildi.
- Raviv, A., Sills, R., Raviv, A. ve Wilansky, P. (2000). Adolescents' help-seeking behavior: The difference between self and other-referral. *Journal of Adolescence*, 23, 721-740. doi: 10.1006/jado.2000.0355
- Riebel, J., Jager, R. S. ve Fischer, U. C. (2009). Cyberbullying in Germany-an exploration of prevalence, overlapping with real life bullying and coping strategies. *Psychology Science Quarterly*, 51(3), 298-314. <http://www.psychologie-aktuell.com/> adresinden elde edildi.
- Sleglova, V. ve Cerna, A. (2011). Cyberbullying in adolescent victims: Perception and coping. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 5(2), 1-16. <http://cyberpsychology.eu/view.php?cisloclanku=2011121901&article=4> adresinden elde edildi.
- Smith, P. K., Mandavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S. ve Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385. doi: 10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x.
- Spears, B. A., Taddeo, C. M., Daly, A. L., Stretton, A. ve Karklins, L. T. (2015). Cyberbullying, help-seeking and mental health in young Australians: Implications for public health. *International Journal of Public Health*, 60, 219-226. doi: 10.1007/s00038-014-0642-y
- Ahın, M., Aydın, B. ve Sarı, S. V. (2012). Cyber bullying, cyber victimization and psychological symptoms: A study in adolescents. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 53-59.

<http://193.255.206.126/efdergi/index.php/efdergi/article/view/cufej.2012.005>

adresinden elde edildi.

- Topcu, Ç. (2008). *The relationship of cyber bullying to empathy, gender, traditional bullying, internet use and adult monitoring* (Yayınlanmamı yüksek lisans tezi). Orta Do u Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Topcu, Ç., Erdur-Baker, Ö. ve Çapa-Aydın, Y. (2008). Examination of cyberbullying experiences among Turkish students from different school types. *CyberPsychology & Behavior, 11*(6), 643-648. doi: 10.1089/cpb.2007.0161
- Topçu, Ç., Yıldırım, A. ve Erdur-Baker, Ö. (2013). Cyber bullying @ schools: What do Turkish adolescents think? *International Journal for the Advancement of Counseling, 6*(1), 139– 151. doi: 10.1007/s10447-012-9173-5
- Vandebosch, H. ve Cleemput, K. V. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior, 11*(4), 499-503. doi: 10.1089/cpb.2007.0042
- Veenstra, S. (2009). *Cyberbullying: An exploratory analysis* (Yayınlanmamı yüksek lisans tezi). University of Leicester, UK.
- Williams, F. ve Cornell, D. G. (2006). Student willingness to seek help for threats of violence in middle school. *Journal of School Violence, 5*(4), 35-49. doi: 10.1300/J202v05n04_04
- Yılmaz, H. (2011). Cyberbullying in Turkish middle schools: An exploratory study. *School Psychology International, 32*(6), 645-654. doi: 10.1177/0143034311410262

Extended Summary

Cyber bullying has appeared as the new type of peer bullying since the Internet, mobile phones and computers has become a part of daily life. The most widely accepted definition of cyber bullying is that “cyber bullying is an aggressive, intentional act carried out by a group or individual, using electronic forms of contact, repeatedly and over time against a victim who cannot easily defend him or herself” (Smith, Mandavi, Carvalho, Fisher, Russel, & Tippett, 2008, p. 376). The occurrence rates were reported to change between 4 % to 56 % for cyber bullying and to differ between 6 % to 72 % for cyber victimization (Veenstra, 2009). Turkish adolescents are no exceptions. Studies conducted with Turkish adolescents also showed that the rates range between 6.4 % and 47.6 % for cyber bullying and diverse between 5.1 % and 56 % (Akbulut, ahin, & Eri ti, 2010; Topcu, 2008; Topcu, Erdur-Baker, & apa-Aydın, 2010; Yılmaz, 2011). In addition to these prevalence rates, as it is the case for traditional victimization, cyber victims suffer from several emotional, social, behavioral, academic, and relational problems (Beran & Li, 2005; Erdur-Baker, 2010; Patchin & Hinduja, 2010; ahin, Aydın & Sarı, 2012). Researchers suggest that victims of both traditional and cyber bullying should ask for help from others after being bullied (Sleglova & Cerna, 2011). Also, victims evaluate help seeking as a functional coping strategy (Craig, Pepler, & Blais, 2007). However, it has not well examined which characteristics of the victim (gender and age) or the cyber bullying event (anonymous or not) predict victims’ help seeking behaviors yet.

The aim of the present study is to examine help seeking behaviors of adolescents who experienced traditional or cyber victimization in detail. To achieve this aim, after receiving the approval from IRB, a total of 1369 (703 females and 666 males) high school students whose ages ranged between 14 and 18 ($M = 16.17$; $SD = 1.04$) recruited via cluster random sampling.

Data were collected through a measurement tool in which the participants were given definitions of traditional and cyber bullying and asked to report whether they had a traditional or cyber victimization experience ($1 = Yes$; $0 = No$), whether they sought for help after being victimized ($1 = Yes$; $0 = No$), and whom they asked for help ($1 = parents$, $2 = friends$, $3 = siblings$, $4 = school counselor$, $5 = teachers$, $6 = relatives$, or $7 = other$). There was one more question for cyber victimization. Because cyber space let the bully become anonymous, cyber victims were also asked whether they knew who cyber bullied them ($1 = Yes$; $0 = No$).

Results show that the rate of cyber victimization is 24.5 % and the rate of traditional victimization is 23.4 % among participants. Findings also indicate that 42.6 % of the cyber victims said that they knew who cyber bullied them. Of the cyber victims 45.1 % and of the traditional victims 59.1 % reported that they received help after being victimized. Almost one

third of the traditional victims (33.1 %) and a quarter of the cyber victims (25.8 %) declared that they received help from more than one source.

For both groups, friends emerged as the first source of help. The first three sources of help (friends, parents, and siblings) were same for traditional and cyber victims. However, the fourth source of help was school counselor for traditional victims, for cyber victims it was other relatives. Both groups of victims asked for help from their teachers the least. Two separate hierarchical logistic regression analyses were conducted to investigate the predictors of help seeking after traditional victimization and cyber victimization. The outcome variable was asking for help after the victimization incident for both cyber and traditional victimization. For the cyber victimization model, the predictors were age and gender in the first step, knowing who the cyber bully is in the second step and the interaction of all the predictors in the third step. For the traditional victimization model, the predictors were gender and age in the first step and their interaction in the second step. Findings of the logistic regression analyses indicate that gender significantly predicted help seeking only after cyber victimization and females were more likely to ask for help than males did. For both cyber and traditional victims, as the age of the adolescents' increased, their likelihood of receiving help increased. Knowing who the cyber bully is in the cyber victimization model and the interaction of the predictors in both models did not significantly predict asking for help after victimization incidents.

The relationship between sources of help and gender were examined through a series of Chi-square analyses. For both cyber and traditional victimization the results were significant only for asking for help from parents. More females than males asked for help from their parents after cyber victimization ($\chi^2(1) = 8.02, p < .01, \phi = .23$) and traditional victimization ($\chi^2(1) = 14.71, p < .001, \phi = .21$). Males and females did not differ according to their preferences of asking for help from other sources of help (siblings, friends, relatives, school counselor, and teacher).

In conclusion, the reason for not asking for help from parents after traditional and cyber bullying may be victims' fear of being punished or losing their online privileges. Because parents are generally not skillful in using technology, they prefer banning their children's technology usage and taking their mobile phone and/or computer away in order to keep them safe. Peer support seems more important than adult support for victims. Thus, the quality of peer support should be increased and parents should be trained how they can help their victimized children.